

Az efféle magyar adalékok a külföldi olvasók számára is tanulságosak és érdekesek, ezért is szerencse, hogy *A fekete leves* kétnyelvű – az angol fordítás Vámos Endréne és Vámos Éva érdeme. A könyv mindenkinek izgalmas lehet, aki mindennapi életünk művelődés- és ipartörténeti háttere, s ekként mindennapjaink gazdasági meghatáro-

zottsága iránt érdeklődik. Vagy egyszerűen szereti a kávéét.

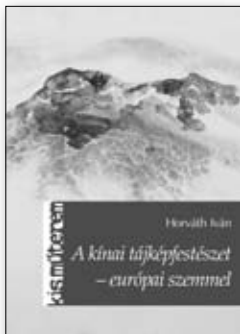
KÉPES GÁBOR

(Szerkesztette Saly Noémi, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Budapest, 2010, 116 oldal, ármegjelölés nélkül [a kiállítás 2010. október 24-ig tekinthető meg])

Művészet

HORVÁTH IVÁN: *A kínai tájképfestészet* – *európai szemmel*

Szerte a világon mindenhol népszerűek azok a különféle gyakorlati ismereteket nyújtó kiadványok, amelyek az olvasók tágan értelmezett művészi ambícióira, kreativitására, önkifejezési vágyára építenek. A napi munkával járó feszültség oldására, a sokakban meglévő, eredendő érdeklődés kielégítésére az alkotó tevékenység különösen alkalmas. Aki festeget, szobrászkodik, zenét szerez, különféle testgyakorlásokkal ápolja magát, mintegy megsokszorozza saját lehetőségeit, s tulajdonképpen a házimunkák egy részét, a kézi-

munkázást, a kertészkedést, a sütés-főzését is lehet avatott módon művelni. És éppen erről van szó. A laikus művészeti tevékenység gyakorlója nem akar az emberiség legnagyobb mesterei közé betörni, csupán személyes világa tágítását kívánja elérni az általuk is használt eszközrendszer és esztétika segítségével. Ezért egyáltalán nem szabad lebecsülni a műkedvelőket mozgó energiák jelentőségét, mert azok a magánéleti harmónia elérését segítik elő.

Horváth Iván vékony, de az illusztrációk megfelelő reprodukálásához elégséges, album méretű kötete három nagyobb részből tevődik össze. A bevezető írás, amely a kínai (tájkép)festészet elméleti alapjait

foglalja össze, feltehetően a 11. század végén született, tehát lassan ezeréves hagyományt képvisel, miközben maga is sok évszázados korábbi szokásokból merít. Ez az elméleti írás magyarul megjelent már, de írójánál, Kuo Szenél autentikusabb forrást nehezen lehetett volna találni.

E szövegközlést az ismeretterjesztő jellegű második egység követi. Rövid és tömör összefoglalások olvashatók a kínai civilizáció kezdeteiről, a festészet hagyományörzéséről. Utóbbi legfőképp az elődök munkáinak másolását jelentette, összefüggésben a tanulás hármasság megközelítésével: a szükséges tudást meg lehetett szerezni egyénileg egy mester melletti tanítványként vagy könyvekből, illetve a festőiskolák csoportos előadásain. A kínai kultúra általában kisebb különbséget érez amatőr és profi alkotó között, mint az európai, az elkészült művek többnyire ajándékkul szolgáltak, kereskedelmi értékük nem volt, a természet utáni festést (*plein air*) pedig nem ismerték. A klasszikus kínai festészet tájképei mindig képzeltek, amelyeken az ábrázolt elemekkel egyenrangú mindaz, amit a látvány a szemlélődő befogadóban kivált. S szó kerül természetesen kalligráfia és festészet összefüggéseiről, illetve a legfontosabb eszközökről, az ecsetről, a tusról, a papírról és a dörzskőről is.

Ennyi elméleti és történelmi ismeret után kerül sor a gyakorlati

tapasztalatok átadására. A választott módszer hűen követi a kínai hagyományokat: a szerző előbb egy kiválasztott festő (tusképkészítő) egyik munkáját ismerteti a létrehozás valószínűsíthető fázisain keresztül, mintegy utánzásra szólítva az olvasókat. Ezt követően saját, a kínai tájképfestészetől megérintett alkotómódszerébe enged betekintést. Mivel elsősorban nem technikai, hanem szemléleti kérdésnek tekinti a tájképfestészetet, a témára való ráhangolódásként lírai vallomását közli, majd 12 lépésben viszi végig az érdeklődőt, a leendő művésztársat egy kép elkészítésének fázisain.

A kínai tájképfestészeetről szóló, alapvető és fontos ismereteket tartalmazó könyv tulajdonképpen egy sorozat tagja. A szerzők a nagy technikai felkészültséget, eszközbőséget, elméleti tudást nem igénylő, gyors eredményt ígérő, népszerű tematikát tárgyalják: ikonokat, virágokat, madarakat. A hasonló jellegű kötetektől nem lehet és nem is kell a tudományos munkáktól követelhető árnyalt megközelítést, szakszerű jegyzetelést, átfogó irodalomjegyzéket várni; magyar anyanyelvű szerzőik, kevés kivételtől eltekintve, a Távol-Kelettel eleve közvetítőnyelvi szűrőn keresztül találhatnak kapcsolatokat. Ez persze önmagában mindaddig nem baj, amíg tekintettel vannak saját ismereteik korlátaira. Más kultúrák meg-

ismerésének, ahogy a nyelvtudásnak is, különféle szintjei vannak, s a kezdő lépés megtételéhez a hasonló kiadványok megfelelő inspirációt jelenthetnek.

BUDA ATTILA

(*Cser Kiadó, Budapest, 2009,*
70 oldal, 2495 Ft)

QUENTIN TARANTINO:
Becstelen brigantyk
Forgatókönyv

Quentin Tarantinóra különösen jól passzol az a közhelyes frázis, hogy az ember vagy szereti, vagy utálja – kiegészítve annyival, hogy az előbbi tábor a közvéleményhez való igazodás is gyarapítja (hisz' Tarantinóért még értelmiségi körökben is lelkesedni illik, leginkább „posztmodern gesztusai” miatt), míg a kortárs filmművészetre gyakorolt elementáris hatását az ellentábor is kénytelen elismerni. Ha mégis létezik köztes pozíció, abból nagyobb kockázat nélkül kijelenthető, hogy az 1994-es *Ponyvaregény* óta minden bizonnyal a *Becstelen brigantyk* a rendező első olyan filmje, amely hosszabb távon is valóban izgalmasnak és meghatározónak bizonyulhat. A *Becstelen brigantyk* ugyanis nem pusztán valamely be- vagy akár lejáratott filmes zsáner újragondolása és kifigurázása, je-

len esetben a II. világháborús filmeké, hanem már-már új műfajt teremt, melyet jobb híján „kompenzációs” (ál)történelmi filmnek nevezhetünk.

Hogy a náci vadász zsidó kommandó története, amely valóban posztmodernnek mondható csavarral újraírja a világháború történetét, kínál-e bármiféle pszichológiai mankót a súlyos történelmi traumában érintett, azt máig hordozó közösségek/közönség számára, már sokan és sokféleképpen elemezték. A film forgatókönyvének megjelentetése (immár magyar nyelven is) azonban másfajta kérdéseket vet fel. Az egyik, hogy a vizuális közeg által meghatározott, annak lehetőségeivel virtuóz módon élő alkotás (gondoljunk csak Christoph Waltz briliáns alakítására SS-ezredesként, a nyitó jelenet feszült drámaiságára vagy Shosanna arcára a filmbéli mozivásznak) mennyire marad eleven pusztá szöveggént. A másik a kíváncsi néző kérdése: vajon mennyiben járul hozzá az eredeti script ismerete a végső, leforgatott változat értelmezéséhez?

Arra, hogy a szöveg önmagában is működőképes maradjon, a Tarantino-filmek erős verbalitása kínál garanciát. S itt nem csupán a jellegzetes „tarantinós dumákra” érdemes gondolni, amelyek amúgy is gyakran súrolják a modorosság határát (elég, ha a címszereplő nagymonológjára utalunk a *Kill Bill* má-